

Wartości minimum socjalnego w województwach i klasach miejscowości w 2023 r.

Wprowadzenie

Minimum socjalne to wzorzec konsumpcji niezamożnych gospodarstw domowych. To kategoria obecna w polskiej polityce społecznej na długo przed zmianami w 1989 r. Zakres i poziom zaspokajanych potrzeb w minimum socjalnym powinny zapewniać takie warunki, aby osobie - na każdym etapie jej rozwoju - umożliwić reprodukcję sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych¹. Wartości modelu minimum socjalnego są ważnym punktem odniesienia w analizach i działaniach instytucji publicznych (np. wymiar sprawiedliwości, urzędy skarbowe) oraz prywatnych (np. banki, NGO)².

W przedkładanym opracowaniu przedstawiamy przestrzenne zróżnicowanie minimum socjalnego dla warunków cenowych panujących w 2023 r. W opracowaniu szacunków bazowano na notowaniach cen wybranych dóbr i usług udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny³.

W porównaniu do badań z poprzednich lat, zmianom uległo szacowanie kosztów mieszkaniowych. W zakresie czynszu, opłat za eksploatację itp. zdecydowano się na zmianę modelowego typu mieszkania ze spółdzielczego na mieszkanie zarządzane przez wspólnotę mieszkaniową. Ta pierwsza forma prawna własności stanowi coraz niższy udział w ogólnej liczbie mieszkań,⁴ a GUS przestał notować poziom opłat za eksploatację, naprawy i bieżącą konserwację dla spółdzielni mieszkaniowych. Wspólnota mieszkaniowa jest bardziej reprezentatywnym typem mieszkania zarządzanego wspólnie - ta forma prawna obejmowała w 2018 r. 20,5% mieszkań w Polsce (por. GUS 2019, 2). Ponadto, od 2022 r. zmianie uległ sposób szacowania kosztów energii elektrycznej. Dane GUS podają jeden wskaźnik (obejmujący średni poziom cen dla energii elektrycznej), który ma tę samą wartość dla województw. Aby uzyskać wartość modelowego poboru energii elektrycznej, sięgnięto do

¹ Zakłada to zaspokajanie potrzeb na godziwym, a jednocześnie skromnym poziomie, z uwzględnieniem wskazań nauki (np. normy żywieniowe), ale także norm obyczajowych i kulturowych czy norm prawnych (np. w zakresie mieszkania, edukacji). Por. Kurowski 2022.

² GUS wykorzystuje wartości minimum socjalnego do wyznaczania tzw. sfery niedostatku, nie będącej sferą ubóstwa (por. GUS 2023a, 41-55).

³ Chodzi o ceny w ujęciu średniorocznym. Część z nich jest jednolita w całym kraju (są to np. opłaty za przejazd koleją, połączenia telefoniczne, leki refundowane). W sytuacji braku danych dla jednego lub kilku województw, przyjmowano wartość ogólnopolską. Gdy brakowało danych w GUS, wartość określano na podstawie rozpoznania rynku i oceny eksperckiej.

⁴ Jeszcze w 2018 r. zasoby spółdzielni mieszkaniowych stanowiły ok. 13,9% mieszkań w Polsce (por. Ministerstwo Rozwoju 2020, 16), ale udział ten w ostatnich latach znacznie spadł.

poszczególnych stawek oferowanych przez głównych operatorów z poszczególnych regionów (taryfa G 11).

Warto nadmienić, że przedstawione wyniki nie uwzględniają specyfiki regionów: ilustrują one cenową dostępność dóbr i usług ujętych w modelu. W analizie posłużono się wartościami w złotych, w ujęciu miesięcznym (dla gospodarstwa domowego bądź na osobę w gospodarstwie). Obraz zróżnicowania przestrzennego - w województwach oraz w klasach miast - przedstawiono na przykładzie gospodarstwa domowego rodziców z dwójką dzieci. Wartości dla wszystkich badanych typów gospodarstw zamieszczono w Aneksie. Dla zobrazowania badanych różnic wykorzystano miarę odchylenia od wartości średniej dla kraju, wyrażoną w punktach procentowych (p.p.).

1. Zróżnicowanie minimum socjalnego w przekroju województw

Najniższe wartości minimum socjalnego w 2023 r. odnotowano w woj. podkarpackim (-4,4 p.p.) oraz lubelskim (-3,5 p.p.), zaś najwyższe – w woj. lubuskim (+2,9 p.p.). Rozpiętość między regionami o skrajnych wartościach zmalała do 7,4 p.p.⁵ Nową skalę rozpiętości uznać należy za stosunkowo niewielką. Dla porównania, skala zróżnicowania rzeczywistych wydatków gospodarstw domowych w przekroju województw – ostatnie dostępne badania GUS dotyczą 2022 r. – jest niespełna pięciokrotnie wyższa (por. tabela 1, wykres 1).

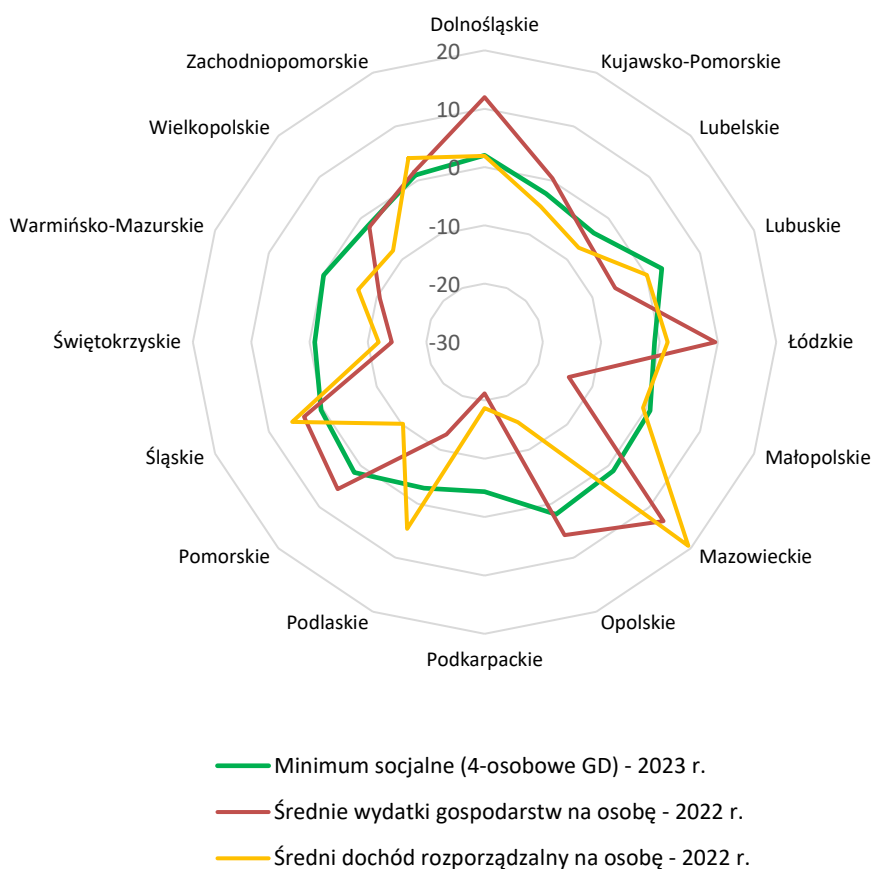
Tabela 1. Wartości minimum socjalnego w 2023 r. na tle przeciętnych wydatków gospodarstw domowych

Województwo	Minimum socjalne (2023) gosp. 4-osobowe		Przeciętne wydatki gospodarstw domowych (2022)	
	Wydatki na osobę w zł	Odchylenie od wartości dla Polski (w p.p.)	Wydatki na osobę w zł	Odchylenie od wartości dla Polski (w p.p.)
Dolnośląskie	1 421,87	2,0	1 651,85	12,0
Kujawsko-Pomorskie	1 359,50	-2,5	1 481,05	0,4
Lubelskie	1 344,57	-3,5	1 399,56	-5,1
Lubuskie	1 434,01	2,9	1 389,74	-5,8
Łódzkie	1 381,63	-0,9	1 616,20	9,6
Małopolskie	1 403,68	0,7	1 263,21	-14,4
Mazowieckie	1 410,53	1,2	1 672,67	13,4
Opolskie	1 421,12	2,0	1 560,96	5,8
Podkarpackie	1 332,79	-4,4	1 162,28	-21,2
Podlaskie	1 353,15	-2,9	1 285,05	-12,9
Pomorskie	1 416,29	1,6	1 558,42	5,6
Śląskie	1 398,99	0,4	1 526,79	3,5
Świętokrzyskie	1 381,46	-0,9	1 266,97	-14,1
Warmińsko-Mazurskie	1 392,25	-0,1	1 319,36	-10,6
Wielkopolskie	1 368,95	-1,8	1 444,41	-2,1
Zachodniopomorskie	1 407,61	1,0	1 498,65	1,6
Polska	1 393,83	2,0	1 475,22	0,0

Źródło: opracowanie i szacunki własne na podstawie danych IPiSS oraz GUS (2023b). Uwaga: dane MS dotyczą niezmiennego ilościowo koszyka minimum socjalnego, a zmiany jego wartości wynikają z różnej dynamiki poziomu cen.

⁵ W 2022 r. różnica ta wynosiła 8,0 p.p., w 2021 r. - 7 p.p. oraz 8,2 p.p. w latach 2019–2020.

Wykres 1. Odchylenie wartości minimum socjalnego w 2023 r. na tle średnich wydatków i dochodów gospodarstw domowych w 2022 r. (w p.p., Polska = 0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IPISS i GUS (2023b). Uwaga: dane MS dotyczą niezmiennego ilościowo koszyka minimum socjalnego, a zmiany jego wartości wynikają z różnej dynamiki poziomu cen.

W tabeli 2 zestawiono zróżnicowanie modelowych wydatków w minimum socjalnym w przekroju województw w głównych grup potrzeb. W 2023 r. w 4-osobowym gospodarstwie domowym żywność oraz koszty utrzymania mieszkania stanowiły największy udział w minimum socjalnym (odpowiednio 30,9% oraz 26%). Innymi znaczącymi grupami potrzeb były wydatki na transport i łączność (10,8%) oraz rekreację i kulturę (7,6%).

Wartość koszyka żywnościowego w minimum socjalnym była najwyższa dla woj. lubuskiego (+4,4 p.p.), a najniższa dla woj. świętokrzyskiego (-5,8 p.p.). Zróżnicowanie wartości skrajnych wyniosło 10,1 p.p. – było ono wyższe niż w latach poprzednich.⁶

Wydatki na utrzymanie mieszkania i nośniki energii były niewiele bardziej zróżnicowane. Koszty utrzymania mieszkania i nośników energii były najwyższe w woj. opolskim (+6,6 p.p.), najniższe natomiast wystąpiły w woj. podkarpackim (-6,8 p.p.). Rozpiętość między skrajnymi

⁶ W latach 2022 i 2021 było to odpowiednio 6,9 oraz 7,9 p.p. a w latach 2019–2020 - 9,9 p.p.

wartościami w województwach w 2023 r. zmalała do 13,4 p.p. (wobec lat 2021-2022, gdy było to odpowiednio 20,3 oraz 16,9 p.p.).⁷

Tabela 2. Zróżnicowanie minimum socjalnego w głównych grupach potrzeb w 2023 r. (odchylenie od wartości średniej dla Polski, w p.p., Polska = 0)

Województwo	MS ogółem	Żywność	Utrzymanie mieszkania i n. energii	Transport i łączność	Kultura i rekreacja	Edukacja	Odzież i obuwie	Ochrona zdrowia
Dolnośląskie	2,0	2,6	0,9	2,5	-1,5	3,0	0,5	7,2
Kujawsko-Pomorskie	-2,5	0,0	-5,7	1,7	-8,6	-7,1	-1,1	1,9
Lubelskie	-3,5	-3,9	-5,7	-1,4	-5,6	-5,3	5,4	-6,6
Lubuskie	2,9	4,4	5,2	-1,9	-0,6	-0,3	6,0	3,0
Łódzkie	-0,9	-3,0	3,6	-1,5	-4,6	-8,0	-0,4	-2,8
Małopolskie	0,7	0,0	-2,4	-0,1	16,0	-4,2	4,0	0,5
Mazowieckie	1,2	0,1	1,9	1,6	1,3	-0,9	2,2	3,7
Opolskie	2,0	-0,3	6,6	-2,6	-2,6	9,8	0,6	4,3
Podkarpackie	-4,4	-2,9	-6,8	-2,8	0,1	-11,0	-2,5	-8,3
Podlaskie	-2,9	-3,5	-2,0	-2,9	1,4	-5,4	-5,0	-8,9
Pomorskie	1,6	2,1	3,1	1,8	0,0	-1,6	-2,3	0,9
Śląskie	0,4	0,2	1,7	-2,5	3,9	0,8	-5,4	-0,4
Świętokrzyskie	-0,9	-5,8	2,9	-2,7	12,9	-5,1	5,2	-3,3
Warmińsko-Mazurskie	-0,1	2,1	-1,7	-1,2	-0,1	-6,2	3,6	-0,2
Wielkopolskie	-1,8	-0,6	-3,1	-1,2	-4,0	-6,5	-0,9	5,1
Zachodniopomorskie	1,0	-0,9	4,8	-1,9	2,6	-2,9	-3,1	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IPiSS. Uwagi jak w tabeli 1.

W zakresie modelowych potrzeb związanych z mobilnością zróżnicowanie w 2023 r. było niewielkie. Najwyższe wydatki na transport i łączność odnotowano w woj. dolnośląskim (+2,5 p.p.), najniższe zaś w woj. podlaskim (-2,9 p.p.). Dużym stopniem rozpiętości charakteryzowały się wydatki w zakresie kultury i rekreacji oraz edukacji. Najwyższe szacunki dla potrzeb kultury i rekreacji odnotowano w woj. małopolskim (+16 p.p.), a najniższe w woj. kujawsko-pomorskim (-8,6 p.p.). Najwyższe koszykowe wydatki na edukację odnotowano w woj. opolskim (+9,8 p.p.), najniższe natomiast – w woj. podkarpackim.

Wydatki na ochronę zdrowia były najniższe w woj. podlaskim (-8,9 p.p.), a najwyższe w woj. dolnośląskim (+7,2 p.p.). Na odzież i obuwie najwyższe koszykowe wydatki odnotowano w woj. lubuskim (+6,0 p.p.), zaś najniższe w woj. śląskim (-5,4 p.p.).

W strukturze wydatków mieszkaniowych (średnio dla Polski) największe znaczenie miały:

- a) opłaty za dostarczenie wody i usługi kanalizacyjne (22,7%),
- b) koszt podgrzania wody użytkowej (32,7%),
- c) wydatki na czynsz, fundusz remontowy i bieżące naprawy (15,9%),
- d) centralne ogrzewanie (17,7%).⁸

⁷ Dane te jednak nie są w pełni porównywalne, gdyż jak już wspomniano we wprowadzeniu, od 2023 r. dla szacunków kosztów eksploatacji i konserwacji mieszkań, jako zasób modelowy w koszyku minimum przyjęto mieszkanie zarządzane we wspólnocie mieszkaniowej.

⁸ Udziały w nawiasach odzwierciedlają strukturę minimum socjalnego dla gospodarstwa z dwójką dzieci w Polsce. Struktura tych wydatków w województwach czy klasach miejscowości jest zróżnicowana.

Odchylenia od wartości średnich wymienionych składowych kosztów mieszkaniowych podane są w tabeli 3 oraz na wykresie 2.

Tabela 3. Zróżnicowanie głównych kosztów mieszkaniowych w minimum socjalnym w 2023 r. w przekroju województw (odchylenie od wartości średniej dla Polski, w p.p., Polska = 0)

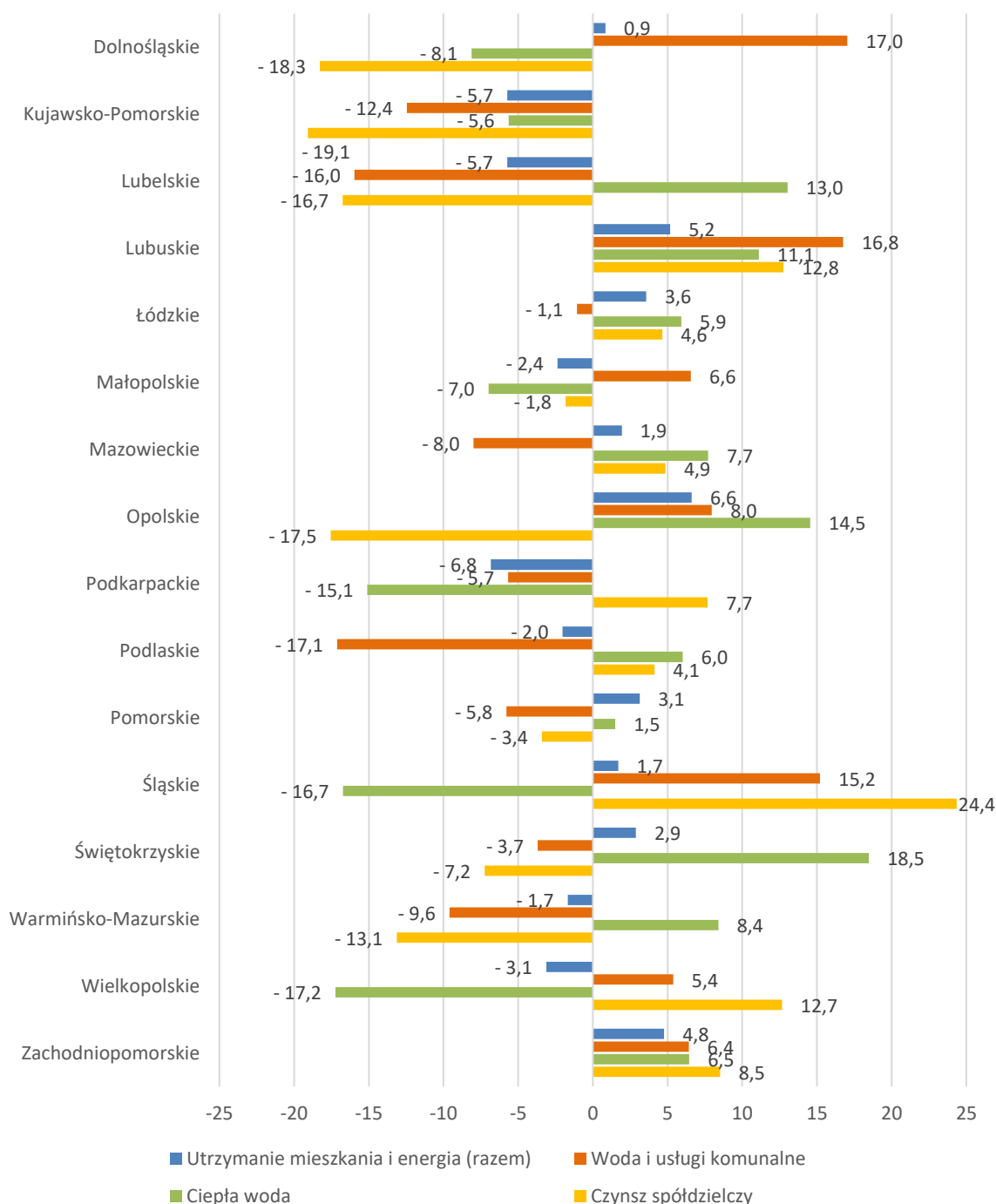
Województwo	Utrzymanie mieszkania i nośniki energii razem	W tym:			
		Woda i usługi komunalne	Ciepła woda	Czynsz i pozostałe (wsp. mieszkaniowa)	Centralne ogrzewanie
Dolnośląskie	0,9	17,0	-8,1	-18,3	12,8
Kujawsko-Pomorskie	-5,7	-12,4	-5,6	-19,1	4,7
Lubelskie	-5,7	-16,0	13,0	-16,7	-16,7
Lubuskie	5,2	16,8	11,1	12,8	-20,2
Łódzkie	3,6	-1,1	5,9	4,6	6,6
Małopolskie	-2,4	6,6	-7,0	-1,8	-14,6
Mazowieckie	1,9	-8,0	7,7	4,9	4,7
Opolskie	6,6	8,0	14,5	-17,5	13,6
Podkarpackie	-6,8	-5,7	-15,1	7,7	-8,8
Podlaskie	-2,0	-17,1	6,0	4,1	-7,6
Pomorskie	3,1	-5,8	1,5	-3,4	27,4
Śląskie	1,7	15,2	-16,7	24,4	1,8
Świętokrzyskie	2,9	-3,7	18,5	-7,2	-7,0
Warmińsko-Mazurskie	-1,7	-9,6	8,4	-13,1	-1,2
Wielkopolskie	-3,1	5,4	-17,2	12,7	-0,6
Zachodniopomorskie	4,8	6,4	6,5	8,5	-7,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IPISS. Uwagi jak w tabeli 1.

W 2023 r. najwyższy koszt dostarczenia zimnej wody oraz innych usług komunalnych odnotowano w woj. dolnośląskim oraz lubuskim (odpowiednio +17 oraz +16,8 p.p.), natomiast najniższy w woj. podlaskim (-17,1 p.p.). Najwyższe wydatki na podgrzanie wody użytkowej oszacowano dla woj. świętokrzyskiego (+18,6 p.p.), a najniższe dla woj. wielkopolskiego (-17,2 p.p.).

Koszty czynszu (i funduszu remontowego) w mieszkaniu we wspólnocie mieszkaniowej cechowały się wysokim zróżnicowaniem. Najwyższe odnotowano w woj. śląskim (+24,4 p.p.), najniższe natomiast - w woj. kujawsko-pomorskim (-19,1 p.p.) oraz dolnośląskim (-18,3 p.p.). Wydatki na centralne ogrzewanie mieszkania również było wysoko zróżnicowane, sięgając najwyższych poziomów w woj. pomorskim (+27,4 p.p.), a najniższych w woj. lubuskim (-20,2 p.p.).

Wykres 2. Zróżnicowanie głównych czynników w kosztach utrzymania mieszkania w minimum socjalnym w 2023 r. (odchylenia od wartości średniej dla Polski, w p.p., Polska = 0)

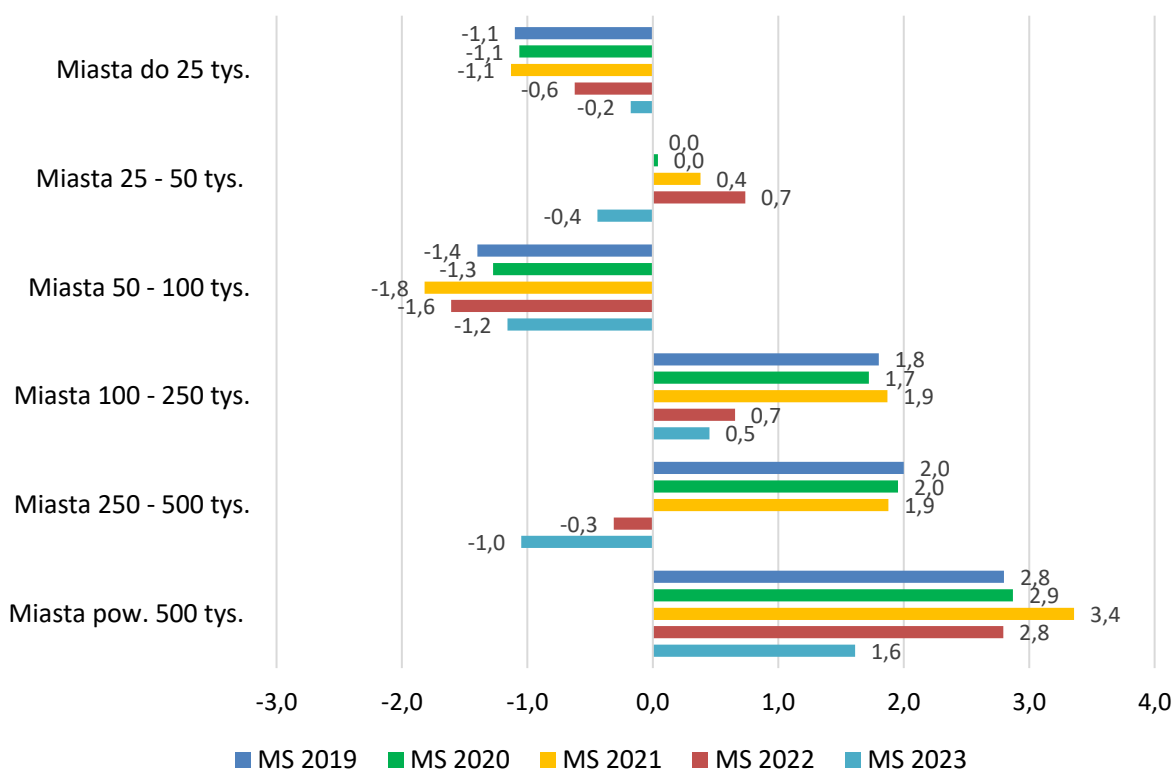
Źródło: opracowanie własne. Uwagi jak w tabeli 1.

2. Zróżnicowanie minimum socjalnego w przekroju klas miast

W 2023 r. stopień zróżnicowania wartości minimum socjalnego w klasach miast uległ zmniejszeniu. W ostatnich pięciu badaniach (2019-2023) najwyższy stopień zróżnicowania wystąpił w 2021 r. wynosząc 5,2 p.p. W 2023 r. różnica między skrajnymi wartościami wyniosła zaledwie 2,8 p.p. Jest to najniższy odczyt z badań prowadzonych od 2014 r. W 2023 r. dla 4-osobowego gospodarstwa domowego minimum socjalne w największych aglomeracjach

było wyższe od wartości średniej zaledwie o 1,6 p.p. (w 2021 r. było to 3,4 p.p.). Najniższa wartość minimum socjalnego wystąpiła w miastach od 50 do 100 tys. mieszkańców: była ona niższa od wartości średniej w Polsce tylko o 1,2 p.p. (w 2021 r. -1,8 p.p.).

Wykres 3. Zróżnicowanie minimum socjalnego w klasach miast w latach 2019-2023 (odchylenia od wartości średniej dla Polski, w p.p., Polska = 0)

Źródło: opracowanie własne. Uwagi jak w tabeli 1.

W celu odpowiedzi na pytanie, co złożyło się na tak nietypowy obraz, warto poddać analizie główne grupy potrzeb w minimum socjalnym. Dla przykładu, w aglomeracjach od 250 do 500 tys. mieszkańców koszykowe wydatki na żywność, kulturę i rekreację oraz ochronę zdrowia były wyższe od przeciętnej w kraju od 4,1 p.p. (żywność) do 6,5 p.p. (ochrona zdrowia). Jednocześnie koszty mieszkaniowe były aż o 13,3 p.p. niższe niż przeciętnie. Dużo niższe wydatki na utrzymanie mieszkania, przy ich dużym udziale w strukturze koszyka (średnio 26%) - zaważyły o tym, że wartość minimum socjalnego niewiele odbiega od średniej (-1 p.p.). Podobnie (choć z mniejszym nasileniem) dzieje się w największych aglomeracjach (por. tabela 4).

W miastach o liczbie mieszkańców od 50 do 100 tys. osób. koszt żywności był niższy o niespełna 2 p.p. od wartości średniej, podczas gdy wydatki mieszkaniowe w tych miastach również były niższe o 2,7 p.p. W innych grupach wydatków różnice były nikłe: oscyływały między -0,9 p.p. (odzież i obuwanie) a +1,9 p.p. (ochrona zdrowia). Przy silnym udziale dwóch ważnych czynników (żywność i mieszkanie) i niewielkim wpływie pozostałych składowych, efektem jest niskie odchylenie w dół od wartości średniej (-1,2 p.p.).

Tabela 4. Zróżnicowanie minimum socjalnego w klasach miast w 2023 r. według głównych grup wydatków (odchylenie od średniej dla Polski, w p.p., Polska = 0)

Miasta o liczbie mieszkańców	MS ogółem	Żywność	Utrzymanie mieszkania i n. energii	Transport i łączność	Kultura i rekreacja	Edukacja	Odzież i obuwie	Zdrowie
Do 25 tys.	-0,2	-1,9	5,8	-2,7	-4,2	-3,6	-2,3	-1,4
25–50 tys.	-0,4	0,3	-1,6	0,4	0,9	-3,9	1,1	-0,4
50–100 tys.	-1,2	-1,9	-2,7	0,8	-0,2	-1,0	-0,9	1,9
100–250 tys.	0,5	0,7	0,2	0,4	0,1	-1,6	1,8	3,2
250–500 tys.	-1,0	4,1	-13,3	1,6	5,3	1,6	3,4	6,5
Pow. 500 tys.	1,6	2,9	-4,9	1,8	10,8	1,3	1,7	5,3

Źródło: opracowanie własne. Uwagi jak w tabeli 1.

Tabela 5. Zróżnicowanie głównych kosztów mieszkaniowych w minimum socjalnym w 2023 r. w klasach miast (odchylenie od średniej dla Polski, w p.p., Polska = 0)

Miasta o liczbie mieszkańców	Utrzymanie mieszkania i nośniki energii razem	W tym:			
		Ciepła woda	Woda i usługi komunalne	Centralne ogrzewanie	Czynsz i pozostałe (wsp. mieszkaniowa)
Do 25 tys.	5,8	12,4	0,6	7,0	1,0
25–50 tys.	-1,6	-2,0	0,6	-3,3	-3,6
50–100 tys.	-2,7	-1,7	-2,7	4,9	-13,5
100–250 tys.	0,2	-7,6	4,7	-1,0	12,8
250–500 tys.	-13,3	-19,9	-6,2	-33,9	3,6
Pow. 500 tys.	-4,9	-18,6	-2,8	-4,5	18,3

Źródło: opracowanie własne. Uwagi jak w tabeli 1.

Chcąc odpowiedzieć na pytanie jakie czynniki wpływają na dość nietypowy rozkład kosztów mieszkaniowych w minimum socjalnym, poddajemy analizie jego składowe (por. tabela 5).

Opłaty za ciepłą wodę cechowały się dużym zróżnicowaniem: w 2023 r. różnica między skrajnymi klasami miast wynosiła 32,4 p.p. najwyższy koszt podgrzania wody odnotowano w miastach do 25 tys. mieszkańców (+12,4 p.p.). Natomiast najmniejszy wydatek na ten cel dotyczył miast od 250 do 500 tys. osób (był tam on niższy prawie o jedną piątą) oraz w największych aglomeracjach (-18,6 p.p.). Wysokość opłat za wodę i usługi komunalne to efekty polityk samorządów. W 2023 r. koszty te były najwyższe (+4,7 p.p.) w miastach o liczbie mieszkańców od 100 do 250 tysięcy, a najniższe – ponownie w miastach od 250 do 500 tys. mieszkańców (-6,2 p.p.).

Podobna tendencja zachodzi w przypadku opłat za centralne ogrzewanie. W 2023 r. w miastach od 250 do 500 tys. mieszkańców koszty te były niższe o ponad jedną trzecią (-33,9 p.p.), a w miastach mniejszych (do 25 tys. mieszkańców) były one o 5,5 p.p. wyższe od średniej.

W zakresie wydatków za utrzymanie mieszkania we wspólnocie mieszkaniowej, koszty te w 2023 r. były najwyższe w miastach największych (+18,3 p.p.), a najniższe w miastach do 50 do 100 tys. mieszkańców (-13,5 p.p.).

Literatura:

Deniszczuk, L., Kurowski, P., Styrz, M., 2007. *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania polityce społecznej*. Warszawa: IPiSS.

Golinowska, S., 2018. *O polskiej biedzie w latach 1990-2015, Definicje, miary, wyniki*. Warszawa: WN Scholar.

GUS, 2023a. *Ubóstwo w Polsce w latach 2021 i 2022. Analizy statystyczne*. Warszawa: GUS.

GUS, 2023b. *Sytuacja gospodarstw domowych w 2022 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych. Informacje sygnałowe*.

GUS, 2021. *Ubóstwo w Polsce w latach 2019 i 2020. Analizy statystyczne*. Warszawa: GUS.

GUS 2019. *Gospodarka mieszkaniowa w 2018 roku. Informacje sygnałowe*. 16.09.2019 r.

Kurowski, P. 2023. Wartości minimum egzystencji i minimum socjalnego w 2022 r. w układzie przestrzennym. *Polityka Społeczna*, nr 7, s. 29-36.

Kurowski, P., 2019. Rola progów minimalnej konsumpcji w polityce społecznej w Polsce. *Polityka Społeczna*, nr 4, s. 43–48.

Kurowski, P., 2022. Rola minimum socjalnego i minimum egzystencji w Polsce w ujęciu historycznym. *Polityka Społeczna*, nr 23T, s. 37–44.

Ministerstwo Rozwoju 2020. Raport. Stan mieszkalnictwa w Polsce, Ministerstwo Rozwoju, marzec 2020.

opracował: dr Piotr Kurowski

Aneks. Minimum socjalne: dane regionalne (średniorocznie w 2023 r.)

Tabela A. Wartość minimum socjalnego w 2023 r. w przekroju wojewódzkim (w zł)

Gospodarstwa	Pracownicze						Emeryckie	
	1- osobowe	2- osobowe	3- osobowe	3- osobowe	4- osobowe	5- osobowe	1- osobowe	2- osobowe
Województwo	(M + K)/2	M + K	M + K + DM	M + K + DS	M + K + DM + DS	M + K + DM + 2 x DS	(M + K)/2	M + K
Dolnośląskie	1 746,60	2 968,53	4 368,12	4 692,34	5 687,47	7 008,82	1 721,99	2 925,70
Kujawsko-Pomorskie	1 661,66	2 807,48	4 197,78	4 483,81	5 437,99	6 675,99	1 640,56	2 768,12
Lubelskie	1 634,19	2 782,91	4 139,62	4 431,63	5 378,29	6 614,20	1 605,28	2 733,61
Lubuskie	1 738,09	2 954,50	4 395,90	4 723,48	5 736,02	7 079,95	1 709,60	2 907,04
Łódzkie	1 703,20	2 867,86	4 257,52	4 559,98	5 526,51	6 793,45	1 670,16	2 806,06
Małopolskie	1 756,04	2 976,40	4 324,26	4 630,63	5 614,71	6 904,58	1 682,54	2 855,02
Mazowieckie	1 735,16	2 931,38	4 337,05	4 665,96	5 642,12	6 953,27	1 699,49	2 872,35
Opolskie	1 741,51	2 962,22	4 341,86	4 706,69	5 684,48	7 037,26	1 685,98	2 855,02
Podkarpackie	1 648,71	2 782,86	4 109,34	4 404,40	5 331,17	6 550,52	1 606,80	2 704,10
Podlaskie	1 662,40	2 804,78	4 166,53	4 466,55	5 412,58	6 658,97	1 647,59	2 780,40
Pomorskie	1 754,00	2 954,76	4 353,24	4 694,36	5 665,15	6 983,41	1 729,03	2 913,86
Śląskie	1 737,23	2 929,80	4 288,22	4 625,48	5 595,95	6 909,34	1 706,83	2 870,47
Świętokrzyskie	1 692,78	2 868,85	4 247,41	4 560,75	5 525,84	6 802,36	1 665,17	2 829,50
Warmińsko-Mazurskie	1 697,09	2 875,60	4 297,65	4 574,83	5 569,00	6 838,82	1 668,34	2 829,34
Wielkopolskie	1 684,08	2 838,30	4 212,23	4 510,07	5 475,78	6 734,92	1 663,30	2 802,77
Zachodniopomorskie	1 742,29	2 937,01	4 339,47	4 644,88	5 630,43	6 925,46	1 701,38	2 873,13

Symbole: M – mężczyzna w wieku 25-60 lat, K – kobieta w wieku 25-60 lat, (M + K)/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa mężczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4-6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13-15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych cenowych GUS. Uwagi jak w tabeli 1.

Tabela B. Wartość minimum socjalnego w 2023 r. w klasach miast (w zł)

Gospodarstwa	Pracownicze						Emeryckie	
	1- osobowe	2- osobowe	3- osobowe	3- osobowe	4- osobowe	5- osobowe	1- osobowe	2- osobowe
Miasta o liczbie mieszkańców	(M + K)/2	M + K	M + K + DM	M + K + DS	M + K + DM + DS	M + K + DM + 2 x DS	(M + K)/2	M + K
Do 25 tys.	1 704,43	2 874,78	4 284,36	4 582,56	5 565,54	6 847,97	1 678,28	2 827,98
25–50 tys.	1 712,93	2 904,40	4 270,45	4 590,06	5 550,67	6 833,68	1 673,54	2 835,62
50–100 tys.	1 687,35	2 854,24	4 234,80	4 549,62	5 510,77	6 785,02	1 655,01	2 799,71
100–250 tys.	1 726,87	2 915,55	4 299,31	4 625,16	5 600,41	6 902,64	1 700,09	2 867,79
250–500 tys.	1 676,83	2 854,09	4 236,59	4 563,64	5 516,81	6 802,02	1 647,06	2 808,02
Pow. 500 tys.	1 759,23	2 960,99	4 351,43	4 691,94	5 665,16	6 984,16	1 718,97	2 902,72
Polska	1 714,38	2 900,84	4 284,50	4 608,63	5 575,31	6 871,00	1 681,39	2 843,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych cenowych GUS. Uwagi jak w tabeli A.